

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 4 września 2014 r. *

Odesłanie prejudycjalne — Swoboda przedsiębiorczości — Swobodny przepływ pracowników — Niedyskryminacja — Artykuł 346 ust. 1 lit. b) TFUE — Ochrona podstawowych interesów bezpieczeństwa państwa członkowskiego — Uregulowanie państwa członkowskiego przewidujące, że przedstawiciele prawni spółki prowadzącej w tym państwie działalność w zakresie handlu bronią, amunicją oraz materiałami wojskowymi muszą posiadać obywatelstwo tego państwa członkowskiego

W sprawie C-474/12

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Verwaltungsgerichtshof (Austria) postanowieniem z dnia 25 września 2012 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 22 października 2012 r., w postępowaniu:

Schiebel Aircraft GmbH

przeciwko

Bundesminister für Wirtschaft, Familie und Jugend,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: T. von Danwitz, prezes izby, E. Juhász, A. Rosas (sprawozdawca), D. Šváby i C. Vajda, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu rządu czeskiego przez M. Smolka oraz T. Müllera, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu hiszpańskiego przez A. Rubia Gonzáleza, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu szwedzkiego przez A. Falk oraz U. Persson, działające w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niemiecki.

— w imieniu Komisji Europejskiej przez J. Enegrena oraz V. Kreuschitz, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 18 TFUE, 45 TFUE, 49 TFUE i art. 346 ust. 1 lit. b) TFUE.
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach postępowania pomiędzy Schiebel Aircraft GmbH (zwaną dalej „spółką Schiebel Aircraft”) a Bundesminister für Wirtschaft, Familie und Jugend (federalnym ministrem ds. gospodarki, rodziny i młodzieży, zwanym dalej „Bundesminister”) w przedmiocie odmowy przez Bundesminister wydania spółce Schiebel Aircraft zezwolenia na prowadzenie działalności w sektorze broni.

Ramy prawne

- 3 Paragraf 94 pkt 80 Gewerbeordnung 1994 (austriackiego kodeksu działalności rzemieślniczej, handlowej i przemysłowej z 1994 r.), w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym (BGBl. I, 111/2010, zwanego dalej „GewO 1994”), stanowi:

„Następujące rodzaje działalności rzemieślniczej, handlowej i przemysłowej stanowią reglamentowaną działalność gospodarczą:

[...]

80. Działalność gospodarcza dotycząca broni (rusznikarstwo), w tym handel bronią”.

- 4 Paragraf 95 GewO 1994 przewiduje:

„(1) W przypadku działalności rzemieślniczej, handlowej i przemysłowej wymienionych w § 94 pkt 5, 10, 16, 18, 25, 32, 36, 56, 62, 65, 75, 80 i 82 organ administracji sprawdza, czy zainteresowany lub, jeśli o pozwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej ubiega się osoba prawna lub zarejestrowana spółka osobowa, osoby wskazane w § 13 ust. 7 wykazują rzetelność konieczną dla wykonywania działalności gospodarczej (§ 87 ust. 1 pkt 3). Zgłaszający może rozpocząć wykonywanie działalności gospodarczej dopiero po tym, jak decyzja stanie się ostateczna zgodnie z § 340.

(2) W przypadku działalności wymienionych w ust. 1 powołanie członka zarządu lub kierownika oddziału do wykonywania działalności gospodarczej wymaga zezwolenia. Zezwolenia udziela się na wniosek podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą, jeżeli spełnione są warunki określone w § 39 ust. 2 lub [...] w § 47 ust. 2”.

5 Paragraf 139 GewO 1994 stanowi:

„(1) Na wykonywanie następującej działalności w sektorze broni (§ 94 pkt 80) wymagane jest zezwolenie:

1. w zakresie broni niewojskowej i amunicji niewojskowej:
 - a) produkcja, przeróbka i renowacja (w tym rusznikarstwo),
 - b) handel,
 - c) najem,
 - d) pośrednictwo w nabywaniu i sprzedaży;
2. w zakresie broni wojskowej i amunicji wojskowej:
 - a) produkcja, przeróbka i renowacja,
 - b) handel,
 - c) pośrednictwo w nabywaniu i sprzedaży.

[...]

(4) Najem i renowacja broni palnej oraz sprzedaż amunicji do tej broni w licencjonowanych przez organy administracyjne strzelnicach są dozwolone przedsiębiorcom uprawnionym zgodnie z ust. 1 pkt 1 lit. a), b) lub c) bądź z ust. 1 pkt 2 lit. a) lub b). W pozostałych przypadkach najem broni wojskowej jest niedozwolony”.

6 Paragraf 141 GewO 1994 brzmi następująco:

„(1) Wydanie zezwolenia na działalność gospodarczą w sektorze broni wymienioną w § 139 ust. 1 wymaga, poza badaniem rzetelności (§ 95), spełnienia następujących przesłanek:

1. osoby fizyczne muszą posiadać obywatelstwo austriackie i miejsce zamieszkania na terytorium austriackim;
2. osoby prawne i zarejestrowane spółki osobowe muszą:
 - a) posiadać siedzibę lub główne przedsiębiorstwo na terytorium austriackim oraz;
 - b) posiadać jako członków organów powołanych do ustawowej reprezentacji wspólników uprawnionych do prowadzenia spraw i reprezentacji osoby posiadające obywatelstwo austriackie lub mające miejsce zamieszkania na terytorium austriackim; i
3. prowadzenie danej działalności nie może być sprzeczne z porządkiem, ze spokojem i z bezpieczeństwem publicznym [...].

[...]

(3) Przesłanka posiadania obywatelstwa austriackiego ustanowiona w ust. 1 nie ma zastosowania do obywateli państw stron porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym [EOG] w odniesieniu do działalności wymienionych w § 139 ust. 1 pkt 1”.

7 Paragraf 340 GewO 1994 stanowi:

„(1) Na podstawie zgłoszenia działalności rzemieślniczej, handlowej lub przemysłowej (§ 339 ust. 1) organ administracji bada, czy zostały spełnione ustawowe przesłanki do wykonywania zgłoszonej działalności przez zainteresowanego we wskazanej siedzibie danej lokalizacji [...].

[...]

(3) Jeżeli przesłanki wymienione w ust. 1 nie zostały spełnione, organ administracji – niezależnie od postępowania, o którym mowa w § 366 ust. 1 pkt 1 – stwierdza to w decyzji i zakazuje wykonywania tej działalności gospodarczej”.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

- 8 We wniosku z dnia 27 września 2010 r. spółka Schiebel Aircraft wniosła do Bundesminister między innymi o wydanie zezwolenia na prowadzenie działalności w sektorze broni, w szczególności w zakresie handlu bronią i amunicją wojskową, jak również w zakresie pośrednictwa w nabywaniu i sprzedaży broni wojskowej i amunicji wojskowej, ponieważ działalność ta była działalnością reglamentowaną na podstawie § 94 pkt 80 GewO 1994.
- 9 Decyzją z dnia 16 lutego 2011 r., stanowiącą przedmiot skargi do sądu odsyłającego, Bundesminister stwierdził, że spółka Schiebel Aircraft nie spełnia przesłanek prawnych wykonywania tej działalności i zakazał jej wykonywania owej działalności.
- 10 W uzasadnieniu decyzji Bundesminister wyjaśnił zasadniczo, że N.H. jest wpisany wraz z pozostałymi dwiema osobami do rejestru handlowego i rejestru spółek jako statutowy członek zarządu („handelsrechtlicher Geschäftsführer”) spółki Schiebel Aircraft oraz że jest on obywatelem brytyjskim, który nie posiada obywatelstwa austriackiego. Tymczasem ponieważ jedna z osób uprawnionych do reprezentacji spółki Schiebel Aircraft nie ma obywatelstwa austriackiego, nie zostały spełnione przesłanki ustanowione w § 141 ust. 1 pkt 2 lit. b) i w § 141 ust. 3 GewO 1994 dla wykonywania działalności przewidzianej w § 139 ust. 1 pkt 2 lit. b) i c) GewO 1994.
- 11 W swojej skardze przeciwko tej decyzji do sądu odsyłającego spółka Schiebel Aircraft podnosi, że zgodnie z art. 18 TFUE zakazana jest wszelka dyskryminacja ze względu na przynależność państwową. W każdym razie N.H., obywatel brytyjski, który pełni funkcję członka zarządu, korzysta z ochrony przyznanej przez swobodę przedsiębiorczości zgodnie z art. 49 TFUE, ponieważ zamierza prowadzić transgraniczną działalność zarobkową. Spółka Schiebel Aircraft twierdzi, że okoliczności sprawy w postępowaniu głównym należą do zakresu zastosowania prawa Unii, z którego to powodu zasada niedyskryminacji rzeczywiście znajduje zastosowanie na podstawie art. 18 TFUE. Zdaniem tej spółki przesłanka posiadania obywatelstwa austriackiego ustanowiona w § 141 ust. 1 pkt 2 lit. b) i w § 141 ust. 3 GewO 1994 (zwana dalej „przesłanką obywatelstwa”) stanowi dyskryminację bezpośrednią, sprzeczną z prawem Unii.
- 12 Spółka Schiebel Aircraft przyznaje ponadto, że wśród przepisów prawa pierwotnego art. 346 TFUE zezwala państwom członkowskim na wprowadzenie wyjątków od wszystkich przepisów traktatu. Jako przepis derogacyjny artykuł ten powinien jednak być interpretowany ściśle. Ponadto wyjątki od zasad swobodnego przepływu i równego traktowania nie mogą otrzymywać zakresu, jaki wychodziłby poza cel, w jakim zostały one przewidziane.
- 13 Zdaniem spółki Schiebel Aircraft, o ile to do państw członkowskich, z uwagi na wyrażenie „uważa za konieczne” znajdujące się w art. 346 TFUE, należy ocena, czy podstawowe interesy ich bezpieczeństwa zostały zagrożone, o tyle jednak Trybunał wyjaśnił już, że przepisy przyjęte na podstawie tego postanowienia powinny być zgodne z zasadą proporcjonalności. W związku z tym nic nie może

uzasadniać przesłanki obywatelstwa. Przesłanka ta wraz z innymi istniejącymi już ścisłymi środkami nie może zostać uznana za konieczną dla ochrony podstawowych interesów bezpieczeństwa Republiki Austrii, charakteryzujących się w decydujący sposób ich neutralnością.

- 14 Bundesminister z kolei wskazał przed sądem odsyłającym, że był on związany treścią przepisu prawa krajowego oraz że nie był uprawniony do wystąpienia do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.
- 15 Sąd odsyłający wyjaśnia, że w chwili ustanawiania przesłanki obywatelstwa ustawodawca austriacki odniósł się, bez innego uzasadnienia, do przepisu derogacyjnego przewidzianego w art. 223 ust. 1 lit. b) traktatu EWG, przejętego przez art. 346 ust. 1 lit. b) TFUE.
- 16 Zdaniem sądu odsyłającego ostatni z wymienionych przepisów upoważnia państwa członkowskie do przyjęcia jednostronnych przepisów ochronnych, derogujących obowiązki ciążące na nich na podstawie traktatów, w celu uwzględnienia we właściwy sposób podstawowych interesów bezpieczeństwa tych państw. Interesy te obejmują zarówno bezpieczeństwo wewnętrzne, jak i bezpieczeństwo zewnętrzne. Przyznany w ten sposób państwom członkowskim zakres swobodnego uznania jest ograniczony przez unijną zasadę proporcjonalności i przez ogólne zasady prawa.
- 17 Sąd odsyłający wskazuje, że nie zmierza on do stwierdzenia istnienia „podstawowych interesów bezpieczeństwa” Republiki Austriackiej w rozumieniu art. 346 ust. 1 lit. b) TFUE, które to interesy mogłyby uzasadniać przesłankę obywatelstwa, a tym samym zasadę niedyskryminacji ustanowioną w art. 18 TFUE, 45 TFUE i 49 TFUE.
- 18 W tych okolicznościach Verwaltungsgerichtshof postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy prawo unijne, a w szczególności art. 18 TFUE, 45 TFUE i 49 TFUE w związku z art. 346 ust. 1 lit. b) TFUE, sprzeciwia się krajowemu przepisowi państwa członkowskiego, takiemu jak uregulowanie mające zastosowanie w sprawie głównej, zgodnie z którym członkowie organów powołanych do ustawowej reprezentacji lub wspólnik uprawniony do prowadzenia spraw i reprezentacji spółki, która ma zamiar prowadzić działalność w zakresie handlu bronią i amunicją wojskową oraz w zakresie pośrednictwa w nabywaniu i sprzedaży takiej broni i amunicji, muszą posiadać obywatelstwo austriackie, przy czym obywatelstwo innego państwa członkowskiego EOG jest niewystarczające?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

Uwagi wstępne

- 19 Tytułem wstępu należy stwierdzić, że pytanie przedstawione przez sąd odsyłający odnosi się jednocześnie do art. 18 TFUE, który ustanawia ogólną zasadę niedyskryminacji z powodu przynależności państwowej, oraz do art. 45 TFUE i 49 TFUE, dotyczących, odpowiednio, swobodnego przepływu pracowników i swobody przedsiębiorczości.
- 20 W tym zakresie należy przypomnieć, że art. 18 TFUE, który ustanawia ogólną zasadę niedyskryminacji z powodu przynależności państwowej, może być stosowany samodzielnie wyłącznie w stanach faktycznych podlegających prawu Unii, w odniesieniu do których traktat nie zawiera szczególnych postanowień o zakazie dyskryminacji (zob. wyroki: Attanasio Group, C-384/08, EU:C:2010:133, pkt 37; Hervis Sport- és Divatkereskedelmi, C-385/12, EU:C:2014:47, pkt 25).

- 21 Otóż zasada niedyskryminacji została wprowadzona w dziedzinie swobodnego przepływu pracowników i prawa przedsiębiorczości, odpowiednio, przez art. 45 ust. 2 TFUE oraz art. 49 TFUE (zob. podobnie wyroki: *Cassa di Risparmio di Firenze i in.*, C-222/04, EU:C:2006:8, pkt 99; *Lyyski*, C-40/05, EU:C:2007:10, pkt 34; *UTECA*, C-222/07, EU:C:2009:124, pkt 38; a także *Hervis Sport- és Divatkereskedelmi*, EU:C:2014:47, pkt 25).
- 22 Nie ma zatem konieczności, aby Trybunał wypowiadał się w przedmiocie art. 18 TFUE.
- 23 Jeżeli chodzi o art. 45 TFUE i 49 TFUE, należy podnieść, że uregulowanie sporne w postępowaniu głównym nie czyni rozróżnienia ze względu na zarobkowy lub niezarobkowy charakter działalności członka zarządu. Ponadto ani postanowienie odsyłające, ani akta sprawy przedstawione Trybunałowi nie dają wskazówki pozwalającej na ustalenie, czy sytuacja przewidziana w postępowaniu głównym jest objęta jednym lub drugim z wymienionych przepisów. W związku z tym należy stwierdzić, że uregulowanie takie jak sporne w postępowaniu głównym jest w stanie wpłynąć zarówno na swobodę przepływu pracowników, jak i na swobodę przedsiębiorczości, i w związku z tym powinno być ono oceniane zarówno z punktu widzenia art. 45 TFUE, jak i z punktu widzenia art. 49 TFUE.
- 24 W związku z tym przedstawione pytanie należy rozumieć jako dotyczące tego, czy art. 45 TFUE, 49 TFUE i art. 346 ust. 1 lit. b) TFUE powinny być interpretowane w ten sposób, że sprzeciwiają się one uregulowaniu państwa członkowskiego takiemu jak sporne w postępowaniu głównym, które nakłada na spółki zamierzające prowadzić działalność w zakresie handlu bronią i amunicją wojskową oraz w zakresie pośrednictwa w nabywaniu i sprzedaży takiej broni i amunicji obowiązek, aby ich członkowie zarządu posiadali obywatelstwo tego państwa członkowskiego.

W przedmiocie istnienia ograniczenia swobody przepływu pracowników i swobody przedsiębiorczości

- 25 Przed przystąpieniem do oceny tego, czy przepisy prawa sporne w postępowaniu głównym stanowią środek spreczny ze swobodą przepływu pracowników i swobodą przedsiębiorczości, należy w pierwszej kolejności przypomnieć, że zasada równego traktowania w dziedzinie swobodnego przepływu pracowników, ustanowiona w art. 45 TFUE, może być również podnoszona przez pracodawcę w celu zatrudniania przez niego w państwie członkowskim, w którym ma on swoją siedzibę, pracowników będących obywatelami innego państwa członkowskiego (wyrok *Clean Car Autoservice*, C-350/96, EU:C:1998:205, pkt 25).
- 26 Wskazówka ta, dotycząca sytuacji, w której spółka mająca siedzibę w jednym państwie członkowskim na podstawie przepisu krajowego nie mogła prowadzić tam swojej działalności, ponieważ jej członek zarządu, w tym przypadku pracownik, nie miał miejsca zamieszkania w tym państwie członkowskim, ma zastosowanie również w drodze analogii wówczas, gdy sporny warunek dotyczy członka zarządu, który nie jest pracownikiem. Trybunał orzekł bowiem, że zasady w dziedzinie swobodnego przepływu pracowników mogłyby z łatwością zostać pozbawione skuteczności, gdyby państwa członkowskie mogły je obejść poprzez zwykłe narzucenie pracodawcom, którzy zamierzają zatrudnić pracowników, wymogów, jakie muszą spełniać ci pracownicy, które to wymogi nałożone bezpośrednio na pracownika stanowiłyby ograniczenie w wykonywaniu przez niego prawa do swobodnego przemieszczania się na podstawie art. 45 TFUE (zob. podobnie wyrok *Clean Car Autoservice*, EU:C:1998:205, pkt 21). Tymczasem takie stwierdzenie nasuwa się również w przypadku, w którym pracodawca zamierza zakontraktować nie pracownika najemnego, lecz osobę zatrudnioną na własny rachunek, której sytuacja objęta jest art. 49 TFUE (zob. także, w odniesieniu do możliwości powoływania się przez pracownika usługodawcy na swobodę świadczenia usług, wyrok *Abatay i in.*, C-317/01 i C-369/01, EU:C:2003:572, pkt 106).
- 27 Swoboda przedsiębiorczości, którą art. 49 TFUE przyznaje obywatelom Unii, oznacza dla nich dostęp do działalności na własny rachunek oraz możliwość jej wykonywania, jak również prawo tworzenia przedsiębiorstw i zarządzania nimi na tych samych warunkach co warunki określone przez

ustawodawstwo państwa członkowskiego położenia zakładu dla jego obywateli. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem art. 49 TFUE ma zatem na celu zapewnienie korzystania z traktowania krajowego każdemu obywatelowi państwa członkowskiego, który osiedla się w innym państwie członkowskim, by wykonywać działalność na własny rachunek, i zakazuje wszelkiej wynikającej z przepisów krajowych dyskryminacji ze względu na przynależność państwową jako ograniczenia swobody przedsiębiorczości (zob. w szczególności wyroki: Komisja/Francja, 270/83, EU:C:1986:37, pkt 14; Komisja/Belgia, C-47/08, EU:C:2011:334, pkt 80).

- 28 Ponadto zgodnie z art. 45 ust. 2 TFUE swobodny przepływ osób oznacza zniesienie wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową między pracownikami państw członkowskich w zakresie zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy.
- 29 W związku z tym należy stwierdzić, że uregulowanie takie jak sporne w postępowaniu głównym ustanawia odmienne traktowanie zakazane zasadniczo zarówno przez art. 49 TFUE, jak i przez art. 45 ust. 2 TFUE, ponieważ uzależnia ono udzielenie spółce zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie handlu bronią i amunicją wojskową oraz w zakresie pośrednictwa w nabywaniu i sprzedaży takiej broni i amunicji od przesłanki, iż wszyscy członkowie ustawowych organów reprezentujących tę spółkę lub wspólnik zarządzający tą spółką mają obywatelstwo austriackie.
- 30 W rzeczywistości bowiem należy stwierdzić, że przesłanka posiadania obywatelstwa uniemożliwia bezpośrednio obywatelom innych państw członkowskich osiedlenie się w Austrii jako członek ustawowego organu reprezentującego lub jako wspólnik zarządzający spółką prowadzącą działalność w zakresie handlu bronią i amunicją wojskową oraz w zakresie pośrednictwa w nabywaniu i sprzedaży takiej broni i amunicji lub prowadzenie takiej działalności jako pracownik najemny w tym państwie członkowskim.

W przedmiocie możliwości uzasadnienia ograniczeń swobody przedsiębiorczości i swobodnego przepływu pracowników na podstawie art. 346 ust. 1 lit. b) TFUE

- 31 Z postanowienia odsyłającego wynika, że w chwili gdy ustanowiono przesłankę obywatelstwa, ustawodawca austriacki odniósł się, bez żadnego innego uzasadnienia, do przepisu derogacyjnego znajdującego się w art. 223 ust. 1 lit. b) traktatu EWG, przejętego następnie przez art. 346 ust. 1 lit. b) TFUE.
- 32 W ten sposób należy zbadać, czy art. 346 ust. 1 lit. b) TFUE, zgodnie z którym przepisy traktatu nie sprzeciwiają się temu, aby państwo członkowskie podejmowało środki, jakie uzna za konieczne w celu ochrony podstawowych interesów swojego bezpieczeństwa, a które odnoszą się do produkcji broni, amunicji lub materiałów wojennych lub handlu nimi, jest w stanie uzasadnić ograniczenia w swobodzie przedsiębiorczości i swobodnym przepływie pracowników ustanowione uregulowaniem takim jak sporne w postępowaniu głównym.
- 33 W tym zakresie z jednej strony wyjątek przewidziany w art. 346 TFUE, tak jak to wynika z utrwalonego orzecznictwa dotyczącego wyjątków od podstawowych swobód, powinien być interpretowany w sposób ścisły (zob. podobnie wyroki: Komisja/Finlandia, C-284/05, EU:C:2009:778, pkt 46; Insinööritoimisto InsTiimi, C-615/10, EU:C:2012:324, pkt 35).
- 34 Z drugiej strony, pomimo że ust. 1 lit. b) tego artykułu stanowi o środkach, jakie państwo członkowskie może uznać za konieczne dla ochrony podstawowych interesów swojego bezpieczeństwa, przepisu tego nie można jednak interpretować w taki sposób, że państwu członkowskim przyznano prawo do ustanowienia wyjątków od przepisów traktatu poprzez samo tylko powołanie się na rzezone interesy (zob. podobnie wyroki: Komisja/Finlandia, EU:C:2009:778, pkt 47; Insinööritoimisto InsTiimi, EU:C:2012:324, pkt 35). W rzeczywistości bowiem państwo członkowskie, które powołuje się na

art. 346 ust. 1 lit. b) TFUE, powinno wykazać konieczność zastosowania wyjątku przewidzianego w tym przepisie w celu ochrony istotnych interesów swojego bezpieczeństwa (zob. podobnie wyroki: Komisja/Finlandia, EU:C:2009:778, pkt 49; *Insinööritoimisto InsTiimi*, EU:C:2012:324, pkt 45).

- 35 Tymczasem o ile działalność, na prowadzenie której spółka Schiebel Aircraft wystąpiła o pozwolenie, to znaczy handel bronią i amunicją wojskową, a także pośrednictwo w nabywaniu i sprzedaży takiej broni i amunicji, może być objęta zakresem stosowania wyjątku przewidzianego w art. 346 ust. 1 lit. b) TFUE, o tyle jednak ani z postanowienia odsyłającego, ani z akt sprawy będących w posiadaniu Trybunału nie wynika, aby Republika Austrii, której rząd nie przedstawił uwag przed Trybunałem, przedstawiła dowód na to, że przesłanka obywatelstwa nałożona na tę spółkę była konieczna dla ochrony podstawowych interesów bezpieczeństwa, co należy ostatecznie do oceny sądu odsyłającego.
- 36 Jednakże w celu udzielenia sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi Trybunał może w duchu współpracy z sądami krajowymi dostarczyć temu sądowi wszelkich wskazówek, które uzna za niezbędne (zob. w szczególności podobnie wyrok *AES-3C Maritza East 1*, C-124/12, EU:C:2013:488, pkt 42).
- 37 W tym zakresie nawet jeżeliby przyjąć, że cel mający zagwarantowanie wiarygodności osób uprawnionych do prowadzenia działalności w zakresie handlu bronią i amunicją wojskową oraz w zakresie pośrednictwa w nabywaniu i sprzedaży takiej broni i amunicji, cel bezpieczeństwa zaopatrzenia w materiał obronny oraz cel zmierzający do uniemożliwienia ujawnienia informacji strategicznych, podnoszone w szczególności przez rządy czeski i szwedzki, a także przez Komisję Europejską, w ich odpowiednich uwagach na piśmie, stanowią podstawowe interesy bezpieczeństwa Republiki Austrii w rozumieniu art. 346 ust. 1 lit. b) TFUE, to ponadto konieczne byłoby, aby przesłanka obywatelstwa, zgodnie z zasadą proporcjonalności, nie wychodziła poza to, co jest konieczne do osiągnięcia zamierzonego celu (zob. podobnie wyroki: *Johnston*, 222/84, EU:C:1986:206, pkt 38; *Albore*, C-423/98, EU:C:2000:401, pkt 19).
- 38 Otóż, jak podnoszą rząd czeski i Komisja, nawet jeżeli przesłanka obywatelstwa byłaby w stanie realizować cele wymienione w poprzedzającym punkcie niniejszego wyroku, to jednak cele takie mogą być w niniejszym przypadku osiągnięte za pomocą środków mniej restrykcyjnych, takich jak w szczególności regularne kontrole produkcji broni i handlu bronią, obowiązek poufności nałożony przez prawo administracyjne, czy też wreszcie sankcje za ujawnienie informacji strategicznych za pomocą prawa karnego.
- 39 Z uwagi na ogół powyższych rozważań na przedstawione pytanie należy odpowiedzieć, iż art. 45 TFUE i 49 TFUE powinny być interpretowane w ten sposób, że sprzeciwiają się one uregulowaniu państwa członkowskiego takiemu jak sporne w postępowaniu głównym, które nakłada na spółki zamierzające prowadzić działalność w zakresie handlu bronią i amunicją wojskową oraz w zakresie pośrednictwa w nabywaniu i sprzedaży takiej broni i amunicji obowiązek, aby członkowie ich ustawowych organów reprezentujących lub wspólnik zarządzający posiadali obywatelstwo tego państwa członkowskiego. Niemniej jednak to do sądu odsyłającego należy zbadanie, czy państwo członkowskie, które powołuje się na wyjątek z art. 346 ust. 1 lit. b) TFUE w celu uzasadnienia takiego uregulowania, może wykazać konieczność stosowania wyjątku przewidzianego w tym przepisie w celu ochrony podstawowych interesów swojego bezpieczeństwa.

W przedmiocie kosztów

- 40 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

Artykuły 45 TFUE i 49 TFUE powinny być interpretowane w ten sposób, że sprzeciwiają się one uregulowaniu państwa członkowskiego takiemu jak sporne w postępowaniu głównym, które nakłada na spółki zamierzające prowadzić działalność w zakresie handlu bronią i amunicją wojskową oraz w zakresie pośrednictwa w nabywaniu i sprzedaży takiej broni i amunicji obowiązek, aby członkowie ich ustawowych organów reprezentujących lub wspólnik zarządzający posiadali obywatelstwo tego państwa członkowskiego. Niemniej jednak to do sądu odsyłającego należy zbadanie, czy państwo członkowskie, które powołuje się na wyjątek z art. 346 ust. 1 lit. b) TFUE w celu uzasadnienia takiego uregulowania, może wykazać konieczność stosowania wyjątku przewidzianego w tym przepisie w celu ochrony podstawowych interesów swojego bezpieczeństwa.

Podpisy